

הנשיא קנדי בחדר עבודתו
בחדרות מול אחריות גורלית

מדוע? מפני שעניי גרמניה מופנות לעבר ברלין, המנותקת, הנתונה בסכנת חיים. שום מליצות של דה-גול אינן יכולות להגן על ברלין, ומצב זה ימשך עוד שנים, עד שיקום כוחות אירופי.

בשום מדינה בעולם אין האמריקאים פופולאריים כמו בגרמניה. במשך 15 שנה שינו אדנאר באוזני הגרמנים כי בטחון המדינה תלוי כולו בברית הדוקה עם חשינגטון. עתה נראה ראש-המשלה הזקן כבוגד בעצמו, ותלמידיו מתקוממים נגדו. הגשמת החלום השני — היסול המלחמה בת אלף השנים בין גרמניה וצרפת — נראית כחשובה פחות עד אין שיעור. זהו קול מן העבר — ובאוזני הגרמנים קולו של קנדי הוא קול העתיד.

כל אלה הן מגמות יריבות, ואין לעמוד על משקלן היחסי לפני שיוטלו כולן על כפות המאזניים. מה כוח-המשכה של בריטניה? ולעומת זאת: מה מישקל בעליההון, הרוצים בשיגשוג המשק האירופי? כמה זמן יחיו אדנאר הזקן, ודה-גול, הזקן כמעט כמוהו? איך תעודד ברית-המועצות את הקרע במערב — ואיך תידחף ברית-המועצות עצמה עליידי הקרע עם סין? האם ישלוט צרפתי באירופה המאוחדת, אם תקום, או שישתלטו בה לבסוף הגרמנים — ויתגשם חלומו של היטלר בצורה חדשה לגמרי באמצעות כוח אטומי הכפוף לגרמנים?

רק דבר אחד ברור: מאורעות אלה אינם אירועים מדיניים רגילים. אין הם פרי שגנונות פרטיים. אלה הן תזוזות גורליות, שישנו את פני העולם, לכאן או לכאן. מי שיש לו אוזן לכה, יכול לשמוע את משק כנפי ההיסטוריה.

★ ★ ★

העיקר האחר

מה צריכה להיות עמדתו של אדם מתקדם, הדואג לשלום האנושות, לגבי התפתחויות לפני תריסר שנים הייתה הנטיה הטבעית, לעבר רעיון הכוח השלישי, שיפריד בין הניצים ויבטח שלום בעולם.

אך כיום זוהי דעה מיושנת. כי מולנו ניצב סיכוי חד-פעמי: ברית בין שני הגדולים למניעת שואה אטומית. כפי שטען השבוע זאן-ז'אק סרבאן-שרייבר, עורך 'לאקספרס' הצרפתי: מול הסיכוי הנדיר הזה אין שום טענה אחרת יכולה לעמוד, זהו העיקר — וכל השאר טפל.

כישראל, אני מאמין שוהי הגישה הנכונה.

להתחשב בבנות-בריתה, אלא עליה לכפות — אפילו בכוח גם — את השקפתה על בנות-הברית, תהיה תגובתן כאשר תהיה.

כל אשר קרה מאז בעולם, בקצב גובר והולך, נובע במישורין מהשקפה חדשה זו. התמרוזים העיקריים:

- הוצאת הטילים הסובייטיים מקובה.
- הוצאת הטילים האמריקאיים מתורכיה, מאיטליה ונביריטניה. ברור כיום כי בעת המעשה הראשון ה בטח, בתמורה, המעשה השני — אף ששני הצדדים הסכימו בשעתו להעלים זאת מעיני הציבור, כדי למנוע רושם של מקח-ומכר.
- הפסקת ייצור טילי סקייבלוט, שנועדו לתת לבריטניה כוח-הרתעה עצמאי.
- הדרשה האמריקאית מכל בנות בריתה, כולל צרפת, לוותר על כוח אטומי עצמאי, תמורת הקמתו של "כוח גרעיני רבי-מדינות". המשמעות של מליצה נבובה זו: כוח-גרעיני של נאט"ו, שיישאר בידי האמריקאים ויהיה כפוף לפקודתו של מפקד-נאט"ו האמריקאי.
- החרפת הסיכסוך בין מוסקבה ופקינג, על רקע החלטתה הנתונה של ברית-המועצות למנוע נשק אטומי מסין.
- סילוק בריטניה משערי השוק האירופי.
- הסיכסוך האטומי בין ארצות-הברית וקנדה.
- חתימת הברית הרישמית בין צרפת וגרמניה המערבית.
- המגע המדיני בין צרפת וספרד, מתוך מגמה להעביר את ספרד הפאשיסטית מן המחנה האמריקאי למחנה האירופי.
- הנסיון הצרפתי לגרש את ההון האמריקאי מיבשת אירופה.

★ ★ ★

פגישה עד רפסודה

ל המעשים האלה מצטרפים יחד לעובדה היסטורית, שעוד לפני שנה לא היה איש נבון מעז לחלום עליה בהקיצ:

יצירת ברית שליונה של ארצות-הברית וברית-המועצות.

אפשרות זו מעלה מייד אסוציאציות היסטוריות, רובן שליליות. לא פעם נאלצו שני ריבויים גדולים לעשות יד אחת, מחוסר יכולת להכריע זה את זה. כזאת הייתה הברית בין אוקטאביאנוס קיסר ובין מרק אנטוניוס, שנסתיימה בקרב-הכרעה ביניהם. דוגמה מאלפת עוד יותר: הפגישה ההיסטורית של נפוליאון והצאר אלכסנדר, שנתקיימה בשנת 1807 על גבי רפסודה בנהר ניימן, ליד העיר טילוויט. ברית היסטורית זו, שיכלה להביא שלום לעולם, התחילה כאשר פלש נפוליאון לרוסיה.

אולם כל הדוגמות ההיסטוריות שונות מן המציאות של היום מבחינה אחת: מעולם לא היה ברור, כמו היום, כי מלחמת-העולם פירושה היסול מוחלט של שני הצדדים. הפצצה המימנית היא המעניקה לברית חשינגטון-מוסקבה ממשות סרת-תקדים.

כדי להבין את המציאות החדשה הזאת, יש לעמוד היטב על טיבה, להימנע מהגזמות. הברית החדשה אינה שמה קץ לתחרות בין שתי המעצמות, המתבטאת במהפכות, הפיכות, מלחמות-אזרחים, סיוע כלכלי, חתירה מדינית, תעמולה רעיונית וכו' במדינות שלישיות. גם אין הברית מבטיחה את הפסקת פיתוח הנשק הגרעיני, או את הפסקת הניסויים, או את פירוק החימוש.

המלחמה הקרה נמשכת, מירוץ-החימוש נמשך (לפחות לפי שעה). כל אשר שני הצדדים מתחייבים לו הוא: למנוע בכל מחיר מצב שיאפשר מלחמת-עולם אטומית. מחיר זה כולל הקרבת האינטרסים של בנות-ברית, כגון סין מכאן וצרפת מכאן. הוא ישפיע גם על המרחב.

★ ★ ★

קול העבר וקול העתיד

מחנה המערבי מתנגשות, על כן, שתי השקפות מנוגדות לחלוטין. הן מתגלמות בצורה הולמת מאד, בשתי דמויות גדולות — הנשיא קנדי בצד אחד, הנשיא דה-גול בצד השני. לא מקרה הוא כי דה-גול נולד וגדל במאה ה-19, ואילו קנדי הוא בן המאה ה-20 באה הידועה.

קשה לקבוע כיום את סיכויי שני הצדדים. בידי שניהם אמצעים, שלא מוצו עדיין, ולשניהם יש נקודות-תורפה רבות.

הנשיא דה-גול מנסה לשחק מישחק עצמאי. כדי לזרוק את האמריקאים מאירופה, הוא מוכן גם לשחק באש. כך הציע, כנראה, למוסקבה לפרו את מרכז-אירופה — אחד החלומות הישנים של המדיניות הסובייטית. זהו פתיון ברור, במגמה לרופף את הברית האמריקאית-הסובייטית.

לעומת זאת רחוק דה-גול מלסחוף עמו, לפחות כיום, את דעת-הקהל האירופית. נראה כי דעת-הקהל הצרפתי היא, ברובה המכריע, עמו. ההון הצרפתי שמח להזדמנות לסלק את המתחרה האמריקאי. השמאל הצרפתי הוא אנטי-אמריקאי מטבעו. כולם יחיו מאוחדים בלאומנות הצרפתית המסורתית — ודה-גול הביא את צרפת בחודשים מעטים מן התבוסה המשפילה של אלג'יריה לשיא של יוקרה כגורם מדיני עולמי.

אך בגרמניה המערבית שונה המצב לגמרי. נדמה כי בכל גרמניה ישנו רק איש אחד ויחיד התומך בקו דה-גול — הקאנצלר אדנאר. ממשלתו, מפלגתו, הפארלמנט, העתונות, דעת-הקהל — כולם מתנגדים לקו זה.

התמונה ההיסטורית: דה-גול (במרכז) ואדנאר (שמאל) חותמים על הברית הצרפתית-גרמנית
ליכוד נגד שני הגושים